

קריאת פרשת פנחס זה אליהו בימי בין המצרים

קירוב הגאולה בחודש תמוז"ז אותיות תם ו' ז' בזכות תיקון פגם העגל שהיה בין שעה ו' לז'

(ר"ה ו.ו): "שמות חדשים עלו בידם מבבל". והנה מאחר שנתקבלו שמות אלו בתוך כלל ישראל רמוזים בהם ענינים גדולים.

וביאר ענין שם החודש "תמוז" על פי הידוע, כי שורש החורבן של שני בתי המקדשות וכל צרות הגלות שהתחילו בימי בין המצרים הם מחטא העגל, כמו שאמר הקב"ה למשה אחרי חטא העגל (שמות לב-לד): "וביום פקדי ופקדתי עליהם את חטאתם". ופירש רש"י: "תמיד כשאפקוד עליהם עוונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העוונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל".

והנה כאשר נתבונן נראה כי חטא העגל היה בט"ו בתמוז בין שעה שישית לשעה שביעית, כמו שפירש רש"י (שמות לב-א) ומקור הדבר בגמרא (שבת פט.ז):

"מאי דכתיב (שם) וירא העם כי בושש משה, אל תקרי בושש אלא באו שש. בשעה שעלה משה למרום [בז' בסיון מיד לאחר קבלת התורה], אמר להן לישראל, לסוף ארבעים יום [ימים שלמים עם הלילות שמסתיימים ב"ז בתמוז] בתחילת שש אני בא, לסוף ארבעים יום [מיום עלייתו שלא היה לילה עמו בט"ז בתמוז] בא שטן ועירבב את העולם, אמר להן משה רבכם היכן הוא, אמרו לו עלה למרום, אמר להן באו שש ולא השגיחו עליו, מת ולא השגיחו עליו, הראה להן דמות מטתו, והיינו דקאמרי ליה לאהרן כי זה משה האיש וגו'".

והנה ענין זה רמוז בשם החודש תמוז"ז שהוא צירוף אותיות תם ו' ז', לרמז שאנו מתפללים לה' שכבר ייתום מישראל חטא העגל שהיה בין ו' ז' - בין שעה שש לשבע, ובזכות זה נזכה לצאת מהגלות המר שנגרמה על ידי חטא העגל בגאולה השלימה עכדה"ק. ובכך נתגלתה כוונת הרה"ק מרוז"ן ז"ע שהרה"ק מאפטא יעמיד שבעה בקבוקי יין והוא יעמיד ששה בקבוקי יין, כדי שיצטרפו יחד לעורר התיקון של חטא העגל שהיה בחודש תמוז"ז - תם ו' ז'.

לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' וגו' והשיב לב אבות על בנים".

מעתה יאירו עיינינו להבין מה שקבע עזרא הסופר לקרוא פרשת פנחס בתחילת ימי בין המצרים, כי בהיותם מצד אחד ימים של אבלות על חורבן בית המקדש וגלות ישראל, ומצד שני ימים של ציפיה ותקוה לגאולה השלימה, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, לפתוח את הימים הללו בקריאת פרשת פנחס, כדי להזכיר זכותו של פנחס הוא אליהו, שמסר נפשו לקנא קנאת ה' צבאות והציל בכך את ישראל מכליה.

ובקריאה זו רצוננו לעורר רחמים לפני הקב"ה, שיקיים את הבטחתו לפנחס הוא אליהו: "הנני נותן לו את בריתי שלום", שיבשר לישראל על הגאולה השלימה. הנה כי כן דבר בעתו מה טוב לקראת בין המצרים, להתבונן מהי תכלית ומטרת השליחות שעתיד הקב"ה לשלוח את אליהו הנביא באחרית הימים, כדי להכין את ישראל לקראת הגאולה השלימה.

תמוז - תם חטא העגל שהיה בין שעות ו' ז'

ברוח הימים הללו - ימי בין המצרים הבאים לקראתנו לשלום, דבר בעתו מה טוב להרחיב בביאור הקשר בין פרשת פנחס לחודש תמוז, על פי שיח סוד שרפי קודש בין הרה"ק רבי ישראל מרוז"ן ז"ע להרה"ק מאפטא ז"ע בעל "אוהב ישראל", שנתוועדו יחד לסעודת ראש חודש תמוז, וכדרכם של צדיקים שהכל מנוי אצלם במספר כנגד יחודי שמות הקדושים, נתעוררה השיחה ביניהם כמה בקבוקים יין להעמיד על השלחן, וביקש הרה"ק מרוז"ן כי הרה"ק מאפטא יעמיד שבעה בקבוקי יין והוא יעמיד ששה בקבוקי יין וכן עשו.

בתוך הסעודה נתגלה טעמו ונימוקו של הרה"ק מרוז"ן, כאשר כיבדו הרה"ק מאפטא לומר דברי תורה ופתח ואמר: ידוע מה שהביאו התוספות (ר"ה ז.ד"ה מדברי קבלה) בשם הירושלמי

שבת קודש הבאה עלינו לטובה שבה אנו קוראים בתורה פרשת פנחס, חל תמיד בשנה פשוטה בשבוע הראשון של שלשה שבועות מ"ז בתמוז עד ט' באב, הנקראים ימי "בין המצרים" על שם הכתוב (איכה א-ג): "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", שבהם צריך כל אחד מישראל להיות מיצר ודואג על חורבן בית המקדש וגלות ישראל ולהתפלל על הגאולה השלימה.

והנה מדברי הברייתא (מגילה לא): למדנו, כי עזרא הסופר סידר את סדר קריאת הפרשיות במשך כל שבתות השנה בכוונה מיוחדת. נשכיל להבין מזה כי מאחר שסידר לקרוא פרשת פנחס בתחילת בין המצרים הרי ברור שיש קשר ביניהם, ולפי זה מוטלת עלינו החובה לברר מקחו של עזרא הסופר שהסמיך פרשת פנחס לימי בין המצרים.

"פנחס הוא אליהו" שיבשר על הגאולה שלימה

פתח דברינו יאיר במה שביארנו בשנה שעברה, הטעם שקבע עזרא הסופר פרשת פנחס בתחילת ימי בין המצרים, כי ענין זה מתקשר להפליא עם התחלת הפרשה: "וידבר ה' אל משה לאמר, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום".

ומפרש בתרגום יונתן: "את בריתי שלום, האנא גזר ליה ית קימי שלם, ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלמא, למבשרא גאולתא בסוף יומיא". פירוש: "את בריתי שלום, הרי אני כורת עמו את בריתי שלום, ואעשנו מלאך קיים ויחיה לעולם, לבשר על הגאולה באחרית הימים". ענין זה מבואר ביתר הרחבה במדרש (ילקוט שמעוני כאן):

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום - אמר רבי שמעון בן לקיש, פנחס הוא אליהו, אמר לו הקב"ה, אתה נתת שלום בין ישראל וביני בעולם הזה, אף לעתיד לבא אתה הוא שעתיד ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר (מלאכי ג-כג) הנה אנכי שולח

שריפת חמץ בין שש לשבע כנגד חטא העגל באותה שעה

ונראה להעיר כי הרי לפי המבואר היה חטא העגל בשעה ששית, כנרמז בפסוק: "וירא העם כי בשש משה" - בשש אותיות בא שש, מעתה הן אמת שהמשך החטא בשעה שישית, יכול להיחשב שזה התחיל בין שעה שש לשבע, אולם לשם מה יש צורך להגדיר שהחטא היה בין שש לשבע, ונרמז בשם תמו"ז - תם ו' ז', ואין זה מספיק להגדיר שהחטא היה בשש.

אולם ראוי לדעת כי דברי הרה"ק מרוז"ן זי"ע מקורם בתיקוני זוהר (תיקון יג כח: ותיקון ע קלח.), שמבאר שם הטעם על מה ששינו במשנה (פסחים יא:): "ושורפין בתחילת שש" - שצריך לשרוף את החמץ בין שעה שש לשבע, משום שהערב רב שהם בבחינת חמץ החטיאו את ישראל בעגל בין שעה שש לשבע, לכן צריך לבער את החמץ באותו זמן שהחטיאו את ישראל בעגל בין שש לשבע.

[בתיקוני זוהר שם מבאר על פי תורת הנסתר, כי הערב רב נתכוונו להפריד בכך בין הקב"ה לכנסת ישראל שהם בבחינת שש ושבע, כי הקב"ה ברוב גדולתו מתלבש להנהיג את העולם בשש מדות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, ואילו כנסת ישראל שורש נשמתם הוא ממדה השביעית מלכות, כי הם ממליכים את הקב"ה בעסק התורה וקיום המצוות. נמצא כי היחוד בין הקב"ה לכנסת ישראל הוא בבחינת היחוד בין שש לשבע.

אמנם הערב רב ביקשו לעשות פירוד בין הקב"ה לכנסת ישראל, לכן החטיאו את ישראל בעגל שהיא עבודה זרה דוקא בין שעה שש לשבע. והנה הם דברי התיקוני זוהר (תיקון יג כח:): בלשון קדשו:

"ובגין דלא יפרישו בין שש דאיהו עמודא דאמצעייתא ובין שבע דאיהו בת זוגיה, צריך לבער אור וחמץ דאינון ערב רב, דלא יתחזיין בין שש דאיהו ו', ובין שבע דאתמר בה (תהלים קיט-קסד) שבע ביום הללתיך, בגין דערב רב אפרישו בין שש לשבע במתן תורה, כמה דאת אמר (שמות לב-א) וירא העם כי בשש משה, ואוקמוהו בשש, באלין שית שעתין עבדו ית עגלא, ואפרישו בין ו"ה דאינון שש לשבע, הכי יפריש לון קוב"ה בין שש לשבע".

ויש לומר כי ענין זה רמז בפסוק (ישעיה מג-כא): "עם זו יצרתי לי תהלתי יספורו". שיצר הקב"ה את ישראל כדי שיתחברו עמו בבחינת זי"ז - שבע עם שש. וראה פלא שבכל התורה כולה לא נזכרה תיבת זי"ז רק בשירת הים, אחרי שהוציא הקב"ה את ישראל ממצרים כדי שיתחברו עמו בבחינת זי"ז, פעם א' בפסוק (שמות טו-יג): "נחית בחסדך עם זי"ו גאלת

הקריאה בפרשת פנחס הוא אליהו בתחילת בין המצרים, כדי לעורר רחמי שמים שכבר יבוא ויבשר על הגאולה

הרה"ק מרוז"ן: תמו"ז הוא אותיות תם ו' ז', כי צריך לתקן בו שורש הגלות חטא העגל שהיה בין שעה ו' לז'

תמו"ז נוטריקון ז'מני ת'שובה מ'משמשים ו'באים, כדי לתקן בו חטא העגל שהיתה גזירת המלך להורות תשובה

אגרא דכלה: "שלום" עם ו' קטיעא רמז על אליהו, שעתיד להוציא האות ו' משמו של עש"ו בגימטריא שלו"ם

נהלת בעזך אל נוה קדשך". ופעם ב' בפסוק (שם טז): "עד יעבר עמך ה' עד יעבר עם זי"ו קניית".

תמו"ז נוטריקון ז'מני ת'שובה מ'משמשים ו'באים

חשבתי דרכי לבאר לפי זה מה שמובא בספרים הקדושים בשם דורשי רשומות, כי תמו"ז נוטריקון ז'מני ת'שובה מ'משמשים ו'באים, ללמדנו כי הן אמת שחודש אלול נקבע לתשובה, אולם החכם עיניו בראשו להקדים תשובה כבר מחודש תמוז, כי בחדשי תמוז ואב חרבו שני בתי מקדשנו.

וכן מצינו בענין זה דברים ברורים ב"עבודת ישראל" למגיד הקדוש מקוזניץ זי"ע (לט"ו באב), על פי המבואר ב"שער הכוונות" לרבינו האריז"ל (ר"ה דרוש א) כי ב' חדשים תמוז אב הם בבחינת שתי עינים, ועליהם קונן הנביא (איכה א-טז): "עיני עיני יורדה מים" - מים מלוחים של צער על חורבן בתי המקדש בחדשים אלו. לפי זה אומר המגיד מקוזניץ זי"ע:

"והנה בחדשים אלו צריך כל אדם לשמור את עצמו שלא יפול ממדרגתו כי הם ימים הנמוכים בשנה, וכמו שכתבתי כמה פעמים מזה. והנה שמעתי מכבוד הגאון קדוש ה' החסיד מהו' שמואל שמעלקא ז"ל אב"ד דק"ק ניקלשבורג פירוש ורמז הפסוק (איוב לא-א) ברית כרתי לעיני מה אתבונן על בתולה, כי מדרך העולם להתבונן ולשוב אל ה' בחודש אלול המוכן לתשובה.

אבל מי שמשכיל ועיניו פקוחות, הוא עובד השי"ת כל השנה, ושומר את עצמו אפילו בחודש תמוז ואב שלא ליפול ממדרגתו, וכורת ברית עם ה', ואז ממילא אין לו להתבונן יותר בחודש אלול, כי הוא מוכן ומזומן לעבודת ה' מקדם אפילו בחדשים הנמוכים, וקל וחומר בחודש אלול שבו הקדושה ביתר שאת, וזה רמז הכתוב ברית כרתי לעיני, פירוש שאני כורת ברית לעיני, הם החדשים שנקראו עינין כמו שכתבתי לעיל, לכן מה אתבונן על בתולה, שהוא אלול במזל בתולה, כי אני מוכן לעבודת ה' מלפנים".

וצריך להבין מדוע נרמז ענין התשובה בחודש תמוז יותר מבשאר החדשים. ובדרך הפשט בודאי הכוונה בזה על פי מאמרם בגמרא (יומא פו:): "גדולה תשובה שמביאה את הגאולה". וכן פסק הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ז ה"ה): "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה". לכן דוקא בחודש תמוז שמתחילים בו ימי בין המצרים שבהם נחרב שני בתי מקדשות, ראוי להתעורר בו בתשובה המקרבת את הגאולה.

"וביום פקדי ופקדתי"

אמנם יתכן לקשר ענין התשובה בחודש תמוז - ז'מני ת'שובה מ'משמשים ו'באים, עם הרמז הנפלא של הרה"ק מרוז"ן זי"ע כי תמו"ז הוא תם ו' ז', שצריך לתקן בו חטא העגל שהיה בין ו' ז', בהקדם לבאר מה שאמר הקב"ה על חטא העגל: "וביום פקדי ופקדתי עליהם את חטאתם". ופירש רש"י: "תמיד כשאפקוד עליהם עוונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העוונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל".

וידוע מה שנתייגעו המפרשים להבין, מהו הקשר בין חטא העגל לשאר העוונות, שכל פעם ביום פקידת העוונות פוקד הקב"ה גם את חטא העגל. וכבר כתבנו כמה פעמים לבאר הענין בזה על פי מה ששינו בגמרא (ע"ז ד:):

"אמר רבי יהושע בן לוי, לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה... והיינו דאמר רבי יוחנן משום רשב"י... לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא להורות תשובה לרבים". ופירש רש"י: "לא עשו ישראל את העגל, כלומר גיבורים ושלטיים ביצרים היו ולא היה ראוי להתגבר יצרים עליהן, אלא גזירת מלך היתה לשלוט בהם, כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה".

נמצא לפי זה כי בכל פעם שישראל חוטאים, מתעורר עליהם חטא העגל לטוב או לרע, כי אם עושים תשובה על עוונם משום שלמדו מחטא העגל שהקב"ה מקבלם בתשובה, כי אז לא רק

בדרך זו מבאר ספר הפליאה מאמר חכמינו ז"ל שהביא רש"י הנ"ל: "בחמשה מקומות נכתב מלא ואליהו חסר, בחמשה מקומות יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו". הכוונה בזה שיעקב נטל משכון מאליהו אות ו', שיקרב את הגאולה ויוציא את האות ו' משמו של עשו, ועל ידי זה יתבטל לגמרי בבחינת: "כבגד יבלו עש יאכלם".

נשכיל להבין מזה כי מה שלקח יעקב ערבון האות ו' משמו של אליהו, הוא כדי לרמז בכך שעל אליהו מבשר הגאולה מוטלת עבודת הקודש, להוציא את האות ו' משמו של עשו ולהחזירה לשמו של יעקב מלא ו', לכן הקדים יעקב למשכן את האות ו' משמו של אליהו, כדי לזרזו להשלים עבודתו בקודש בגאולה העתידה למסור לו האות ו' משמו של עשו.

לפי זה מבאר ה"אגרא דכלה" כי מטעם זה נמסרה במסורה לכתוב בפסוק: "הנני נותן לו את בריתי שלום" - עם ו' קטיעא, כי שלו"ם בגימטריא עש"ו שמתנגד לשלום, ועתיד פנחס זה אליהו בגאולה העתידה לקטוע את האות ו' משמו ולתת אותה ליעקב עכדה"ק. ויש להעיר בזה ממה שכתב ה"מגלה עמוקות" (פרשתנו ד"ה בפסיקתא): "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, לקביל עש"ו שהוא שונא שלום, שכן עשו בחושבנא שלום".

מעתה הרווחנו להבין דברי "בעל הטורים", כי האות ו' של תיבת "שלום" קטיעא כדי לרמז על האות ו' שלקח יעקב מאליהו, שהרי תכלית לקיחת אות זו משמו של אליהו, היא כדי לזרזו בכך להחיש את הגאולה ולהוציא אות זו משמו של עשו שמתנגד לבחינת שלו"ם במספר השוה, נמצא כי ו' קטיעא של שלו"ם היא בעצם ו' קטיעא משמו של עשו.

החיות של עשו

מאות ו' החיבור של ישראל

עתה הבה נמשיך קו מחשבה זה, לבאר מדוע זכה דוקא פנחס מדה כנגד מדה, להיות אליהו שיוציא מעשו את האות ו' שבשמו, כנרמז בפסוק: "הנני נותן לו את בריתי שלום" - שלו"ם בגימטריא עש"ו עם ו' קטיעא, על פי מה שכתבנו בפרשת וארא לבאר בדרך עבודה, ענין האות ו' הנמצאת בשמו של עשו, עד שיבוא אליהו הנביא ויוציא ממנו את האות ו' וישאר עש יבש בלי שום חיות.

על פי הידוע בחכמת הדקדוק כי האות ו' בראש התיבה, משמשת בדרך כלל כאות החיבור לחבר בין שני דברים, כמו שמצינו בפסוק הראשון בתורה (בראשית א-א): "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" - ו' של "ואת הארץ" היא ו' החיבור, המחבר את השמים ואת הארץ שהקב"ה ברא את שניהם.

עשו מקבל חיות מהאות ו' החיבור על ידי הפגם באות ו', מצד התחברות ישראל עם תרבות הגוים ומנהגיהם

בלעם הרשע יעץ להחטיא את ישראל עם בנות מואב, כדי לפגום באות ו' החיבור עם התחברות האסורה

"ויקח רומח בידו" - שהוא בצורת ו',

כדי לקטוע את ו' החיבור הפגום ולחבר את ישראל עם אביהם שבשמים

לכן זכה להיות אליהו שיוציא את ו' החיבור משמו של עשו,

על ידי שיחבר כל ישראל עם אביהם שבשמים

שיבא עם המשיח ויגאל את בניו. וזהו (תהלים יד-ז) יגל יעקב ישמח ישראל, ישמ"ח אותיות מש"ח, שישמח לימות המשיח, ויחזיר הוי"ו ויהא אליהו שלם. שלום בגימטריא זהו משיח".

וכוונתו על מה שכתוב בפרשת בחוקותי (ויקרא כו-מב): "זוכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור". ופירש רש"י הטעם שנכתב כאן "יעקב" מלא ו' בלשון קדשו: "בחמשה מקומות נכתב [יעקב] מלא ואליהו חסר, בחמשה מקומות יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון, שיבוא ויבשר גאולת בניו".

לפי זה מבאר "בעל הטורים", כי מה שהבטיח הקב"ה לפנחס: "הנני נותן לו את בריתי שלום" - "שלום" עם אות ו' קטיעא, הוא כדי לרמז שיזכה להיות אליהו שהאות ו' שבשמו נקטעה על ידי יעקב אבינו, כעירבון שיבוא ויבשר לישראל על הגאולה העתידה במהרה. יומתק להבין בזה מה שדרשו בתרגום יונתן ובמדרש מפסוק זה: "הנני נותן לו את בריתי שלום", שהבטיח הקב"ה לפנחס שיהיה אליהו, שהרי מטעם זה האות ו' של שלו"ם קטיעא, לרמז על אליהו שלקח יעקב ממנו האות ו' שבשמו עד שיבוא ויבשר על הגאולה השלימה.

שלו"ם בגימטריא עש"ו שיקטע אליהו אות ו' שבו

אמנם בהשקפה ראשונה דברי "בעל הטורים" הם כחידה סתומה, מדוע רמז הקב"ה שיעקב לקח האות ו' משמו של אליהו דוקא בו' קטיעא של תיבת "שלום". ונראה לבאר דברי "בעל הטורים" על פי מה שכתב ב"אגרא דכלה" דבר נפלא לבאר המסורה לכתוב כאן בספר תורה שלו"ם עם ו' קטיעא.

על פי מה שכתב ה"מגלה עמוקות" (פרשת תולדות ד"ה ויהי אך יצא) בשם ספר הפליאה, כי לעתיד לבוא יוציא אליהו אות ו' משמו של עשו וישאר רק "עש", ועל ידי זה יתבטל מן העולם בסוד הכתוב (ישעיה נ-ט): "הן כולם כבגד יבלו עש יאכלם", ואת האות ו' שהוציא מעשו ימסור ליעקב שיהיה שמו "יעקב" מלא ו'.

שיש להם כפרה על מה שחטאו, אלא גם חטא העגל עצמו מתבטל לגמרי, שהרי מתגלה שחטא העגל לא היה לבטלה, מאחר שנתמלאה גזירת המלך להורות תשובה לרבים.

אולם אם ח"ו אין ישראל עושים תשובה על עוונם, מגיע להם עונש גם על חטא העגל, שהרי מאחר שלא למדו מחטא העגל לעשות תשובה, לא היתה שום תועלת במה שסיבב הקב"ה כביכול שיכשלו בחטא העגל להורות תשובה, לפיכך "וביום פקדי" על עוונם שלא עשו תשובה עליהם, "ופקדתי עליהם את חטאתם" חטא העגל, על שלא למדו מזה לעשות תשובה.

מעתה יומתק להבין הקשר בין שני הרמזים בשם החדש תמוז, רמז א' של הרה"ק מרוז"ן ז"ע כי תמוז"ז הוא אותיות תם ו' ז', לרמז שמוטלת עלינו לתקן חטא העגל שהיה בחודש זה בט"ז בתמוז בין שעה ו' לשעה ז', ורמז ב' של דורשי רשומות כי תמוז"ז נוטריקון ז'מני תשובה מ'משמשים ו'באים.

ולפי המבואר נמצא כי שני הרמזים עולים בקנה אחד כפתור ופרח, כי תיקון חטא העגל הוא על ידי שאנו עושים תשובה על כל מה שפגמנו, שהרי חטא העגל לא היה רק כדי להורות תשובה לרבים, נמצא כי על ידי שאנו זוכרים לעשות תשובה בחודש תמוז"ז שהוא נוטריקון ז'מני תשובה מ'משמשים ו'באים, אנו מתקנים גם את חטא העגל שהיה בין ו' לז' בבחינת תמוז"ז - תם ו' ז'.

"פנחס הוא אליהו" שיבשר על הגאולה השלימה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שתיקן עזרא הסופר לקרוא פרשת פנחס לפני בין המצרים, על פי מה שנמסרה במסורה בפסוק: "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום", לכתוב את האות ו' בתיבת "שלום" ו' קטיעא, כלומר מקוטעת כאילו רק מחצית האורך של אות ו'. וכתב "בעל הטורים" לפרש הכוונה בזה:

"ו' קטיעא, כי פנחס הוא אליהו, וכן אליה כתוב חסר ו' ויעקב מלא ו' שנטל ו' מאליהו למשכון עד

לעתיד לבא אתה הוא שעתיד ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' וגו' והשיב לב אבות על בנים".

אור החיים: פנחס תיקן את חטא העגל שעשה אהרן

כיון שבאנו לידי כך יפתח לנו פתח להבין מעט מזעיר חכמתו של עזרא הסופר, שתיקן לקרוא פרשת פנחס בתחילת ימי בין המצרים, על פי מה שמצינו חידוש גדול ב"אור החיים" הקדוש, כי על ידי שקינא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן קנאת ה' צבאות ועצר את המגפה, תיקן בכך את חטא העגל שגרם למגפה גדולה, כמו שכתב על הפסוק (במדבר כה-יא):

"פינחס בן אלעזר [בן אהרן הכהן] וגו', צריך לדעת למה הוצרך ליחסו [אחר אהרן], ואולי שנתכוון שיזכרו אבותיו לטובה. ועוד נראה שנתכוון להשלים ישראל עם אהרן שסיבב נפילה גדולה מישראל באמצעות העגל, דכתיב (שמות לב-לה) ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן, הרי עמד פנחס בן בנו ופדה נפש כל ישראל, כאומרו בסמוך ולא כליתי את בני ישראל, ולזה יחסו עד אהרן".

הנה כי כן מאחר שימי בין המצרים חלים בחודש תמוז, אשר כבר למדנו הרמז על כך מדברי הרה"ק מרוז'ין ז"ע שהוא אותיות תם ו' ז', שצריך לתקן בו חטא העגל שהיה בשעה שש, אשר כאמור על ידי זה נפגמה אות ו' החיבור, בהתחברות האסורה של ישראל זרע קודש עם הערב רב לעבוד עבודה זרה, אשר חטא זה הוא שורש החורבן וכל הגלויות.

לכן דוקא בימים אלו של התחלת בין המצרים, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, לפתוח את הימים הללו בקריאת פרשת פנחס, כדי להזכיר זכותו של פנחס הוא אליהו, שמסר נפשו לקנאת ה' צבאות להפריד את החיבור האסור בין ישראל למואב, ובמקום זה חיבר בין ישראל לאביהם שבשמים ועשה שלום ביניהם, ותיקן על ידי זה את ההתחברות האסורה של חטא העגל.

ובקריאה זו רצוננו לעורר רחמי שמים לפני הקב"ה, שכבר יקיים את הבטחתו לפנחס הוא אליהו: "הנני נותן לו את בריתי שלום", שיקטע את ו' החיבור משמו של עש"ו וזרעו, ובמקום זה יעשה שלום מצד הקדושה בין ישראל לאביהם שבשמים: "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", ויבשר לנו על הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

והנה כאשר בא בלעם הרשע וייעץ את בלק להחטיא את ישראל בבנות מואב, פגמו ישראל שוב באות ו' החיבור להתחבר עם כוחות הטומאה. ויש לומר על כך רמז נאה, שמטעם זה נזכרו בתורה ששה פסוקים זה אחר זה בענין החטא עם בנות מואב, אשר כולם מתחילים באות ו' החיבור (במדבר כה-א):

- (א) וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב:
- (ב) ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן:
- (ג) ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף ה' בישראל:
- (ד) ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש וישב חרון אף ה' מישראל:
- (ה) ויאמר משה אל שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור:
- (ו) והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בוכים פתח אהל מועד:

והנה מיד אחר כך בפסוק הז' בבחינת תם ו' ז' כתוב התיקון על כך (שם כה-ז): "וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו". ולפי דברינו הרמז בזה: "וירא פינחס" וגו', שראה את הפגם באות ו' החיבור על ידי שנתחברו עם כוחות הטומאה, על כן כדי לתקן התחברות אסורה זו: "ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו".

ויש לבאר הענין בזה על פי המבואר ב"עמק המלך" (שער הפרק לח) שלקח רומח שיש לו צורת אות ו', ולפי דברינו נתכוון בזה לעשות פועל דמיון, להרוג את זמרי וכזבי דוקא ברומח שהוא בצורת ו', כדי לתקן בכך את האות ו' שפגמו בה על ידי התחברותם האסורה, ועל ידי זה עשה שלום לחבר את ישראל לאביהם שבשמים.

הנה כי כן יאירו עינינו להבין מעט מזעיר, מה שזכה פנחס מדה כנגד מדה: "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" – ו' קטיעא, שיזכה להיות אליהו שיוציא משמו של עש"ו בגימטריא שלו"ם את האות ו' שבקרב, כי זהו בשכר שמסר נפשו לנתק את "שלום" המזויף של קליפת עשו בהתחברות האסורה עם בנות מואב.

וישמח לבנו להבין בזה ביאור המדרש הנ"ל: "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" – אמר רבי שמעון בן לקיש, פנחס הוא אליהו, אמר לו הקב"ה, אתה נתת שלום בין ישראל וביני בעולם הזה", ותיקנת בכך את ו' החיבור מצד הקדושה, "אף

נמצא לפי זה כי כאשר איש ישראל מקיים המצוה של (ויקרא יט-יח): "ואהבת לרעך כמוך", שמתחבר באהבה ורעות עם אחיו בני ישראל, הרי הוא מתקן את האות ו' החיבור בהיותו מתחבר עם הקדושה, אך לעומת זה כאשר הוא מתחבר עם רשעי הגוים שונאי התורה, כי אז הוא פוגם באות ו' החיבור על ידי שמתחבר עם מי שאינו ראוי להתחבר.

הנה כי כן יאירו עינינו להבין ולהשכיל, כי שורש החיות של האות ו' הנמצאת בשמו של עש"ו, נובע מההתחברות של ישראל עם זרעו של עשו שגורמת פגם באות ו' החיבור, ומפגם זה מקבל עשו את חיותו מאות ו' זו שנפגמה. וזהו גם כן ענין עש"ו שעולה כמספר שלו"ם, כי עשו וזרעו מבקשים לעשות שלום מזויף עם ישראל כדי שיתחברו עמהם התחברות אסורה, ועל ידי זה יוכלו לקבל יניקה וחיות מהאות ו', ומזה נשכיל להבין כי רק על ידי התבדלות מהגוים ומחוקותיהם נצליח להוציא משמו את האות ו'.

מעתה יתבאר הטעם שלקח יעקב משמו של אליהו את האות ו' כמשכון, כדי שיבוא ויוציא את האות ו' משמו של עשו, כי תפקידו של אליהו הנביא הוא להכין את ישראל לקראת הגאולה העתידה, על ידי שירבה את השלום והאחדות בישראל וירחיק אותם מחוקות הגוים, כמו שכתוב (מלאכי ג-ג): "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".

וזהו ששינינו במשנה (עדות פ"ח מ"ז): "הלכה למשה מסיני, שאין אליהו בא לטמא ולטהר, לרחק ולקרב, אלא לרחק המקורבים בזרוע ולקרב המרוחקים בזרוע". והרמז בזה שירחק את הגוים המקורבים בכח הזרוע לקלקל את ישראל בחוקותיהם ובמנהגיהם, ויקרב את המרוחקים להשכין שלום בין איש לרעהו בבחינת: "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". ועל ידי זה יתקן אליהו את הפגם שהיה באות ו' החיבור, ובכח זה יוציאה משמו של עש"ו ויחזירה לקדושה ליעקב שיהיה שמו יעקוב"ב מלא ו'.

על ידי חטא העגל פגמו באות ו'

מעתה יפתח לנו פתח להבין מה שבחרו הערב רב להכשיל את ישראל בחטא העגל, דוקא בשעה שש כנרמז בפסוק: "וירא העם כי בשש משה" – בא שש, כי ביקשו להמשיך בכך חיות לשמו של עש"ו מהאות ו' שבו, על ידי ו' החיבור שנתחברו עמהם ישראל לעבוד עבודה זרה.

לרפואה שלימה של הגאון רבי שלום חיים בן עליזה שליט"א נדבת דה. רפאל ולימור מהדב הי"ו

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com